

www.merhabahaber.com

Cilt: 14 • Sayı: 14
7 MAYIS 2014 ÇARŞAMBA

Merhaba

gazetesinin her **Çarşamba**
okurlarına armağanıdır.

KADEMİK

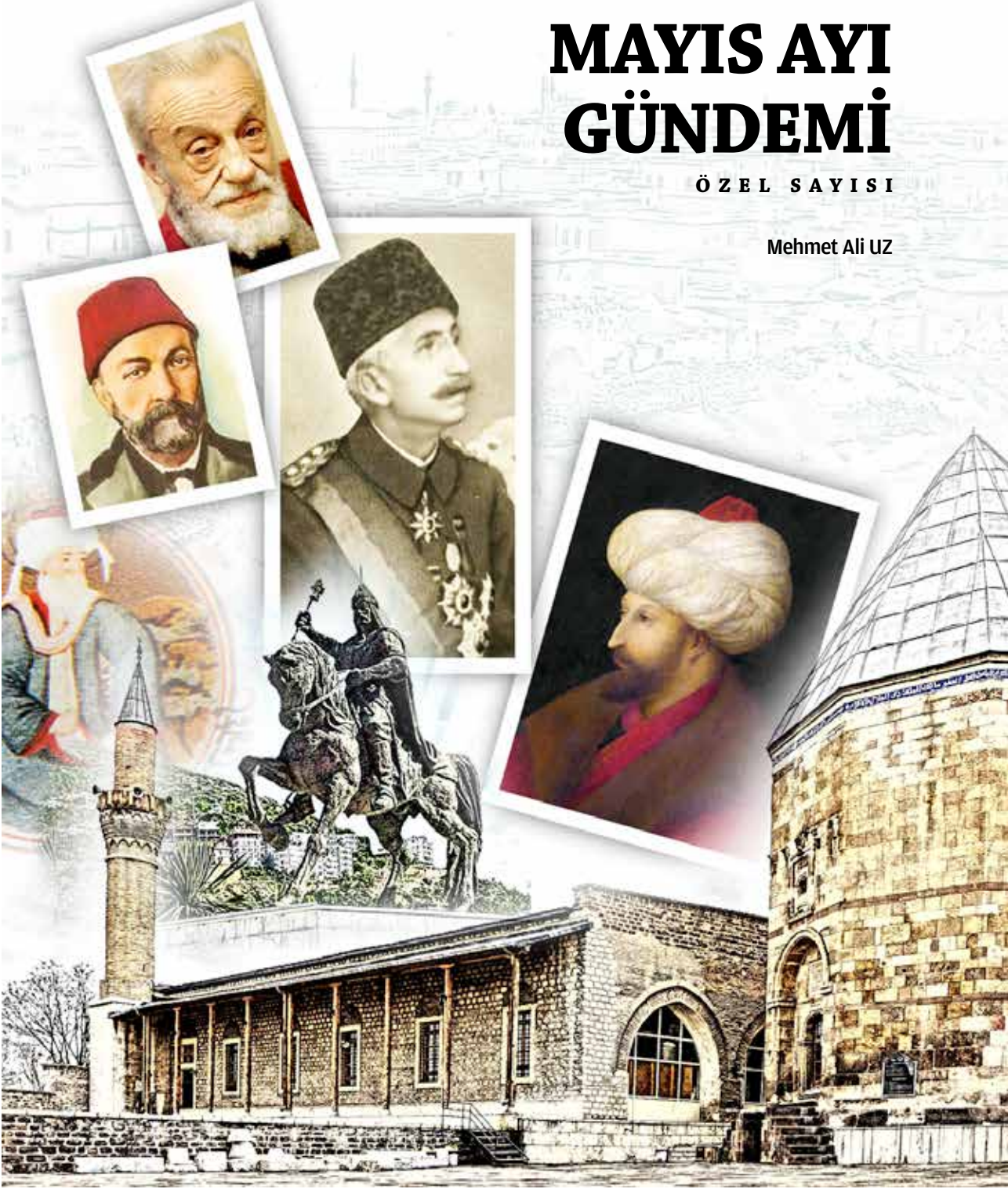
Sayfalar

Hazırlayanlar: **M. Ali UZ - Serdar CEYLAN**
maliuz@merhabagazetesi.com.tr • srceylan@hotmail.com

MAYIS AYI GÜNDEMİ

ÖZEL SAYISI

Mehmet Ali UZ

Mehmet Ali UZ

MAYIS AYI GÜNDEMİ ÖZEL SAYISI

İçinde bulunduğumuz mayıs ayında çok önemli ve yoğun bir gündemle karşı karşıyayız. Ayın olaylarına göz atıldığında, gündemin ne kadar yoğun olduğu açıkça görülmektedir. Böyle yoğun bir gündemi, günü gününe takip etmek, her olay üzerinde ayrı ayrı durmak, gerçekten mümkün değildir. Tekrarlara düşmeden elimizden geldiğince, ayın önemli olaylarını elinizdeki, hatta gelecekteki özel iki sayı ile ele almaya gayret edeceğiz. Bu önemli olayların topluca ele alınmasında fayda mülâhaza ediyoruz.

Gayemiz, bu ayda kaybettiğimiz değerlerimizi ve önemli tarihî olayları unutturmamak, tarihe ve zihinlere satırbaşları ile not düşmektir.

Fatih Sultan Mehmet, Ferit Kam, Hattat Hamit Aytaç, Necip Fazıl, A.Cevdet Paşa, Sultan Aladdin Kuykubat, İmam-ı Âzam, Şair

Eşref, Ziya Paşa ve büyük müfessir Hamdi Elmalı gibi pek çok değerimizi bu ayda kaybetmişiz.

Bu ayda kaybettiğimiz tarihî şahsiyetlerin bazıları siyasî suikastlara kurban gitmiştir. Bunlar, Alaeddin Keykubat, Fatih Sultan Mehmet'tir. Geçmişten beri siyasî cinayetler hep devam ediyor. Piri Mehmet Paşa oğlu tarafından zehirlenirken, günümüzde de Turgut Özal da böyle bir cinayete kurban gidiyor. Bunların bilinmesinde fayda var.

Son Osmanlı Sultanı, Sultan Vahdeddin de yine bu ayda, 16 Mayıs 1926 tarihinde yâd ellerde, San Remeo'da hayata veda etmiş, alacaklıları tarafından cenazesine haciz konmuş ve sonunda Şam'da toprağa verilmiştir.

Mayıs'ın ilk haftasında kutlanan Hıdrellez ile ikinci Pazar günü kutlanan Anneler Günü de artık, toplumumuzda yerleşen günlerden birisi.

28 Mayıs 1356 tarihinde Türkler Rumeli'ye geçmiş. Bu da üzerinde durulması gereken, Türk tarihinin önemli bir dönüm noktasıdır. O gün atalarımızın boğazı atlarıyla yüzerek geçtikleri rivayet edilir.

Yine Gençlik Haftası'nı 15-19 Mayıs günlerinde, dünya tarihine yön veren İstanbul'un Fethi olayını da 29 Mayıs'ta kutlayacağız.

Mayıs Ayı olaylarına hep birlikte bir göz atalım.

3 Mayıs (1481), Fatih Sultan Mehmet Han'ın vefatı,

Fatih Sultan Mehmet

Sultan Vahdeddin

3 Mayıs, Türkçüler Günü,
4 Mayıs, (672) Eyüp Sultan
Hazretlerinin vefatı,
4 Mayıs, Trafik Haftası,
6 Mayıs, Hidrellez,
6 Mayıs, (767) İmam-ı Âzam
Hazretlerinin vefatı,
7 Mayıs, (1884) Mithat
Paşa'nın vefatı,
8 Mayıs, 2. Dünya Savaşı'nın
sona ermesi,
8 Mayıs, Yunus Emre Kültür ve
Sanat Haftası (Eskişehir),
9 Mayıs, Dünya Sakatlar Günü,
9 Mayıs, (2004), Şair Tufan
Şentürk'ün vefatı,
13 Mayıs, Anneler Günü,
15 Mayıs, Konyalı nüktedan
Tayyip Ağa'nın vefatı,
15 Mayıs Hava Şehitlerini
Anma Günü,
15-19 Mayıs, Gençlik Haftası,
16 Mayıs, (1926), Sultan
Vahideddin'in San Remo'da vefatı,
16 Mayıs (1962), Konya kültü-
rüne hizmet edenlerden Memduh
Yavuz Süslü'nün vefatı,
16 Mayıs (1952), Mahmut Şev-
ket Esendal'in Vefatı,
17 Mayıs (1880), Ziya Paşa'nın
vefatı,
18 Mayıs (1982), Hattat Hamit
Aytaç'ın vefatı,
18 Mayıs Müzeler Haftası,

19 Mayıs, (1827), Ahmet Hik-
met Müftüoğlu'nun vefatı,
20 Mayıs (1878), Sarıklı ihtilal-
ci Ali Suavi'nin vefatı,
21 Mayıs (1944), Büyük ilim,
fikir adamı ve şair Ömer Ferit
Kam'ın vefatı.
22 Mayıs (1912), Şair Eşref'in
vefatı.
23 Mayıs (1040) Malazgirt
Zaferi'nin zeminin hazırlayan
Dandenakan Zaferi,
24 Mayıs (1957), Tarihçi İbnül
Emin Mahmut Kemal Bey'in vefa-
tı,
25 Mayıs (1983), Büyük fikir
adamı ve şair Necip Fazıl
Kısakürek'in vefatı,
25 Mayıs (1894), A. Cevdet
Paşa'nın vefatı,
27 Mayıs (1942), müfessir
Hamdi Elmalı'nın vefatı,
27 Mayıs (1980), Gün Sazak'ın
şehit edilmesi,
28 Mayıs (1356), Türklerin
Rumeli'ye geçişi,
29 Mayıs (1453), İstanbul'un
Fethi,
30 Mayıs (1236), Sultan
Alâaddin Keykubat'ın vefatı,
31 Mayıs, Dünya Sigara İçme-
me Günü.
Bu ayda kaybettiğimiz değerli
büyüklerimizi rahmet ve minnetle
anıyor, ruhları şad olsun diyoruz.

Turgut Özal

Necip Fazıl Kısakürek

Ziya Paşa

HIDIRELLEZ

Mehmet Ali UZ

Halkımızın büyük ilgi duyduğu çok eski halk inançlarımızdan birisi de 6 Mayıs'da kutlanılan Hıdırellez 'dir. Tam olarak bilinmemekle beraber, incelendiğinde konu ile ilgili biri birinden farklı rivayetlerin bulunduğunu görüyoruz.

Eskiden yılı, yaz ve kış olarak ikiye ayırırlardı. Yaz günleri Mayıs ayının altısında başlar Kasım ayının sekizine kadar devam eder, buna **Hızır günleri** derler ve 186 gün devam eder. Kış günleri de Kasım ayının sekizinde başlar; 179-180 gün, Mayıs'ın altısına kadar sürer.

Yine eskiler kış gününü de soğukların şiddetine göre ayırır ve bir takım isimler verirlerdi. Kışın şiddetli soğuklarının başladığı kabul edilen **Karakış**, Aralık ayının on üçünden yirmi üçüne kadar, on gün devam eder. Aralık ayının yirmi üçünden Ocak ayının sonuna kadar olan kırk güne (Erbaîn) de **Zemheri** adını verirlerdi. Bundan sonra da **Hamsîn** (Elli gün) denilen günler başlar, bu da 22 Mart'a kadar devam eder. Zemherinin sonundan altı gün, Hamsîn'in başından altı gün ki, buna da on iki gün arası adını verirlerdi. Bu günler şiddetli soğukların olduğu günler olarak kabul edilirdi. Şubat'ın yirmisinden itibaren de birer hafta arayla, Cemreler düşmeye başlar. Bizden önceki nesil bu taksimi çok iyi bilirdi. Hatta

işlerini bu taksime göre ayarlarlardı. Güz ziraatı sekiz kasımdan itibaren başladığı gibi, yaz ziraatı da genellikle Hıdırellez'le başlatılırdı. Hıdırellez'den sonra havalar süratle ısınmaya ve her taraf yemyeşil olmaya başlar. Hele bir de Abril'in yani eski Nisan 'ın beşi, bugünkü takvimle Nisan'ın on sekizi atlatıldı mı, yaz gelmiş sayılırdı. Hatta eskiler arasında, *"Korkma Mart'ın kışından, kork April'in beşinden, öküzü ayırır eşinden"* derlerdi.

Rahmetli babam yaz ekiminin Hıdırellez'le başladığını ifade için, "Hıdırellez'de ya elde, ya yerde" derdi. Gerçekten Hıdırellez'den önce toprak ısınmadığı için Nisan ayında ekilip dikilen şeyler kolay kolay çıkmazdı. Bunu ve Hıdırellez'den sonraki bereketi ifade için de "Hıdırellez'e kadar bir tutam, Hıdırellez'den sonra tutam tutam" dendiğini de hatırlarım. Bu anlattıklarımızı yeni nesilden pek bilen çıkmıyor artık.

Gelelim altı Mayıs Hıdırellez gününe. Bir görüşe göre, Hıdırellez tabiri Hızır ve İlyas (A.S.)'ın isimlerinin amiyane telâffuzundan ibaretmiş. Bu görüşe göre tabirin doğrusu Hızır-İlyas olması gerekir.(1)

İslâm da Hızır (A.S.) 'ın bir peygamber mi, yoksa İlm-i ledünne vâkıf, bir takım hikmet ve güçlerle donatılmış bir veli mi olduğu konusu tartışmalıdır. Bu

hususla tartışmalı bir konu da Hızır (A.S.)'in yaşayıp yaşamadığı meselesidir. İşlâm'da yaygın olan kanaat, Hızır (A.S.)'in hâlen yaşadığı yolundadır. İleri gelen tasavvuf erbabından Ömer İbni Abdülaziz, İbrahim Bin Ethem, Biř-i Hafi ve Ma'rûf Kerhi gibi zevatın Hızır Aleyhisselâmı gördükleri rivayet edildiği gibi Lâdikli Ahmet Ağa ile ilgili anlatılan menkıbelerde de aynı görüş hâkimdir. İşlâm ulemasından onun yaşamadığını ileri sürenler de vardır. (2)

Hızır'ın Hz. Musa (A.S.) ile yol arkadaşlığı yaptığı Kur'an-ı Kerim'de Kehf Suresi'nde uzun uzun anlatılır. Yine Hızır'la ilgili hadis-i şeriflere de rastlamak

mümkündür.

Hızır (A.S) İbrahim (A.S.) 'ın kavmindendir. Asıl adı Hızır olup Seb'ali'dır. İbrahim Peygamber ateşe atıldığı zaman Hızır (A.S.) altı-yedi yaşlarındadır.

Anadolu'da, hatta Balkanlar'da halk arasında Hıdırellez geleneğinin menşei hakkında değişik görüşler ve rivayetler vardır. Ab-ı hayatı nûş eden Hızır ve İlyas adında iki zatın yılda bir defa Rûmî 23 Nisan, Milâdi 5 Mayıs'ı 6 Mayıs'a bağlayan gece bir araya gelmesi dolayısıyla 6 Mayıs'a **Hıdırellez** adı verilmektedir. Hıdırellez kutlamalarının asıl sebebi soğuk ve uzun kış günlerinden sonra bahara ve sıcak günlere ulaşmanın sevinci, bolluk ve be-

reket beklentisidir.

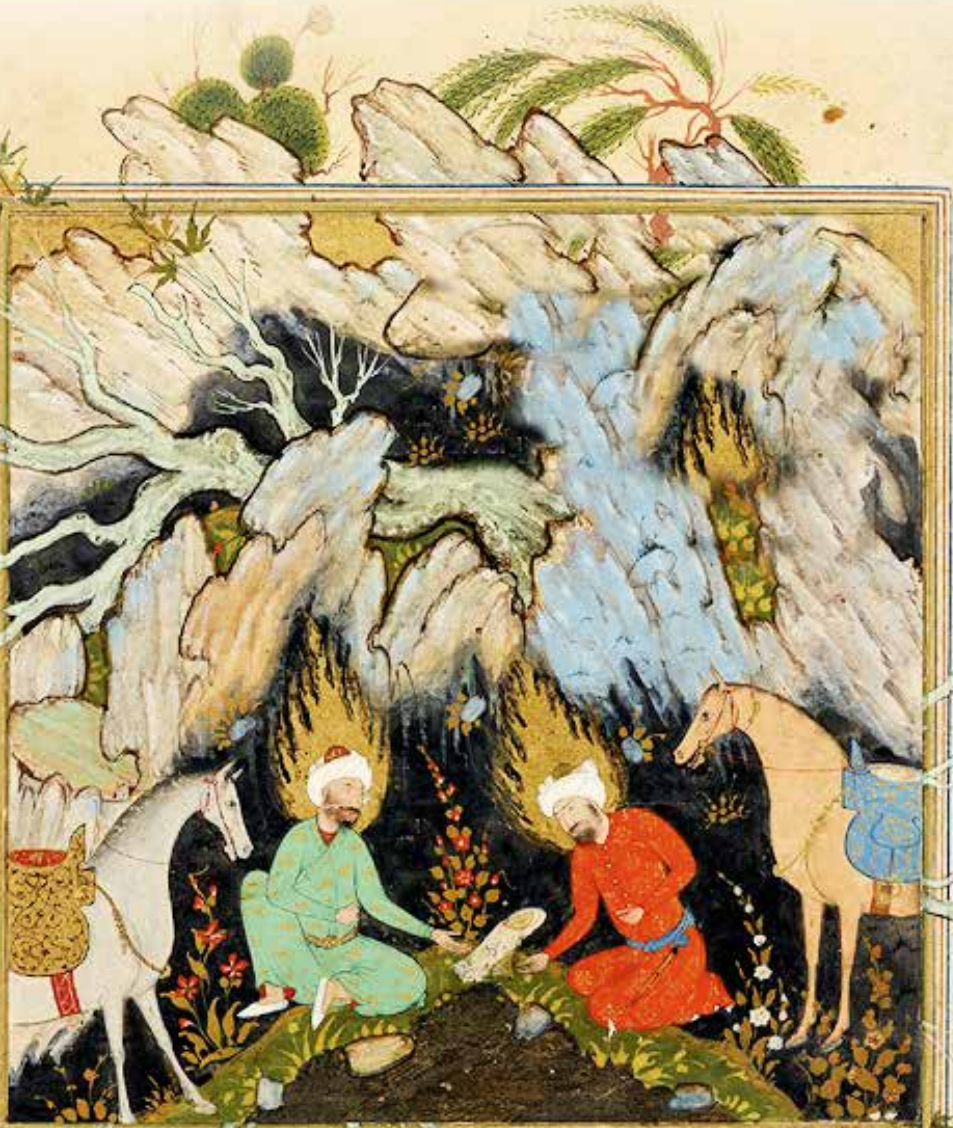
İlyas (A.S.) bir peygamber midir, yoksa Hızır gibi bir veli midir, bu konu da tartışmalıdır. Bir görüşe göre İlyas (A.S.) peygamber değildir. Hızır (A.S.) nasıl karaların kumandanı ise, İlyas (A.S.) da denizlerin kumandanıdır.

Rivayete göre; Kıptilerle İlyas (A.S.) kumandasındaki Müslümanlar arasında bir savaş olur ve Hızır (A.S.) İlahi bir emirle onun yardımına gönderilir. Savaş kazanılır. 5-6 Mayıs günlerinde kazanılan bu zafer, Müslümanlar tarafından Hıdırellez adı altında, sevinç gösterileri içerisinde

baharın da gelmiş olması dolayısıyla kırlara çıkılarak yenerek, içerek kutlanır.

Başka bir görüşe göre Hızır ve İlyas iki kardeştir. Veya iki ermiş kişidir.

İncelendiğinde İslâm öncesi Türk toplularında da, Hızır motifine benzer inançlara rastlanmaktadır. Türklerin Müslüman olmaları ile Hızır inancını çabucak benimsedikleri anlaşılmaktadır. Yaklaşık Nevruz'dan elli gün sonra kutlanan Hırellez'in biri birinden etkilendiği de kabul edilebilir. Ateş yakma uygulamasında olduğu gibi.

Anadolu'daki yaygın inanca göre de; 6 Mayıs yani Hıdrellez, Hızır (A.S.) ile İlyas Peygamberin bir araya geldiği gündür. Bu gün Anadolu da, "Hızırilyas", "Hızır Günü", "İlk Yaz", "Hızır Bayramı", "Baht Açma Bayramı" isimleriyle anılmaktadır. (3) Halk bu günde Hızır'ın manevî gücünden istifade etmeye çalışır. Evsizler ev maketleri yaparak gül fidanları altına bırakır. Dilek ve temenniler kağıtlara resmedilerek veya yazılarak gül fidanlarına asıldığı gibi bunlar akar sulara da bırakılabilir. Para sıkıntısı çekenler de bez parçalarına bozuk paralar bağlayarak gül fidanı dallarına asarlar. Genç kızların Hıdrellez kutlamalarıyla bahtlarının açılacağına inanılır.

Hızır inancı toplumumuzda öyle yerleşmiştir ki, ata sözlerimize ve manilerimize bile yansır. "Hızır gibi yetiştirdi", "Her geceyi kadir, her gördüğünü Hızır bil!" Hızır eli değmiş", "Kul bunalmayınca Hızır yetiştirmez" sözlerinde olduğu gibi...

Hıdrellez ile ilgili bir kaç mani de şöyledir:

Şu dağların dumanı
Geçer bunun zamanı
Her taraf yeşerir
Hıdrellez zamanı

Seke seke gidelim
Arpa buğday ekelim
Hıdrellez gelince
Düğün bayram edelim

Pilav pişer yemen mi
Kalk gidelim demen mi
Saat beşten sonra da
Hıdrellez demen mi

Sonuç

Hıdrellez'in dini bir yönü olmamakla beraber, bir gelenek ve halk inancı olarak Türk toplumlarında büyük bir yer tuttuğunu kabul etmek gerekir. Hâlâ günümüzde altı Mayıs günü Konya'da Meram, Sille, Havzan ve Kızılören bölgelerinde veya diğer bağ ve bahçelerde eğelenilerek yenilir içilir. Pek çok kaynakta İstanbul'da da kuzu dolmaları, ırmık helvaları yapılarak ve çeşitli içecekler hazırlanarak Göksu'ya, Çamlıca'ya, veya İhlamur ve Gülhane Parkı gibi parklara gidilerek akşamlara kadar eğlenildiği ballandıra ballandıra anlatılır. Anadolu ve Trakya'nın da her tarafında benzer şekillerde kutlanır.

Yalnız son yıllarda, eskiye nispetle Hıdrellez kutlamalarının eski canlılığını kaybettiğini görüyoruz. Eskiden 6 Mayıs'ta halk, kabileler halinde sabahın erken saatlerinde yollara düşer, kimileri otobüslerle kimileri özel arabalarıyla kimileri de kiraladıkları Antalya arabaları ile kırlara koşarlardı. Devlet de destek verince şimdilerde de Nevruz kutlamaları öne çıktı gibi geliyor bana...

1. H. Refik Kırış. "Rüz-ı Hızır", Babalık. «Mayıs 1337(1921)
2. Prof. Dr. Mehmet Aydın, "Konya'daki Mânevi Halk İnançlarının Dinler Tarihi Açısından Tahlili". (Konya Kültürüne Hizmet Edenler. M. AliÜz, C.2. s.60-67).
3. Necati Ayaş. "Konya'da Hıdrellez Geleneği". Yeni Meram, 6-7-8 Mayıs 1992 (Üç yazı).
4. Sahihi Buharî Muhtasarı Tecridi Sarih, Kamil Miras, C9. s 168-169. İst. 1945 (1389. Hadis).
5. Sadettin Nüzhet-Mehmet Ferit, Konya Vilâyeti Halkiyatı ve Harsiyatı.
6. M. Zeki Pakalın, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, C. 1, Hıdrellez maddesi, İst. 1946.
7. Halis Kestane. İlahî Rahmet Pırlantıları. Şems Yayınları. Konya 2003.
8. Abdülhaluk Çay, Hıdrellez Kültür Bahar Bayramı. Ankara 1990.

ALÂEDDİN KEYKUBAT

Mehmet Ali UZ

Alâeddin Keykubat, Gıyaseddin Keyhüsrev'in ortanca oğlu ve ağabeyi I. Keykâvüs'ün halefidir. Anadolu onun zamanında en ihtişamlı dönemini yaşamıştır.

Alâeddin Keykubat, ilim, kültür ve sanat mensuplarını kurmuş, ülke onun döneminde bütün İslâm ülkelerinden gelen âlim, mutasavvıf ve sanat erbabı ile dolup taşmıştır. Sultanü'l Ulema ve ailesi de onun döneminde ve onun davetiyle Karaman'dan Konya'ya gelip yerleşmiştir.

Sultan Alâedin'in memleket

sathında oluşturduğu ilim ve kültür ortamı, büyük ilim adamlarının yetişmesine ve İslâm âleminde pek çok meşhur İslâm âliminin bünyesine celbine sebep olmuştur. Tanınmış büyük ilim adamı ve mutasavvıflardan Muhyiddin-i Arabî, dört yılı Malatya'da dört yılı da Konya'da olmak üzere, sekiz yıl Anadolu'da kalmıştır. Sadreddin-i Konevî, Konya'da o dönemde yetişen en büyük İslâm âlimlerinden birisidir.

Sultan Alâeddin'in oluşturduğu ilim irfan ve kültür ortamı olmamış olsa idi, bugün belki ne Baha Vele'den ve ne de Hz. Mevlâna'dan haberimiz olacaktı. Onun için Konya, Anadolu fatihi Süleyman Şah ve Haçlı sürülerinin önüne set çeken II. Kılınçalan gibi, Anadolu Selçuklu sultanı yanında, Alâeddin Keykubat'a da çok şey borçludur. Sultanın Anadolu birliğinin kurulmasında da büyük emeği geçmiştir.

Arapça, Farsça ve Rumca bilen, son ikisini konuşabilen sultan, Farsça şiirler yazmıştır. İlim adamı ve tasavvuf erbabına büyük hürmet göstermiş ve daima onların dualarını almaya çalışmıştır.

Ülkede inşa edilen medreseler, zaviyeler, dârü's - şifalar, hanlar, hamamlar, dârü l-huffazlar, konaklar, bağlar ve bahçelerle şehir mamur, alınan tedbirlerle yollar emniyetli hâle getirilmiştir.

Alâeddin Keykubat

Konya tarihte en muhteşem ve zengin dönemini Alâeddin Keykubat döneminde yaşamıştır. İki asra yakın gerileme dönemi, buna inzımmam eden karışıklıklar, Karamanoğlu - Osmanlı savaşlarının çoğu, Konya ve civarında cereyan etmiş, bu karışıklıklar ve savaşlar zamanla Konya'nın ihtişam ve zenginliğini alıp götürmüştür.

Karamanoğlu saltanatına son verili,p Konya kesin olarak Osmanlı topraklarına katıldığı zaman, halkın büyük bir bölümü yeni fethedilen topraklara yerleştirilmiş, yüzlerce sanatkâr Konya ve Karaman'dan uzaklaştırılmıştır.

Bilhassa Rum Mehmet Paşanın, Konya ve Karaman'a büyük zulmü dokunmuştur. Onun, Karaman hariç sırf Konya'da 117 mahallede, 4 cami, 307 mecit, 29 hamam, 4 medrese ve 7 hangâhı yerle bir ettiği rivayet edilir.

Zamanın devlet adamlarından vezir Celâleddin Karatay, Alâeddin Keykubat hakkında şunları söyler:

“On sekiz sene sultanın hizmetinde bulundum; onun gecenin üçte birinden fazlasını uyku yatağında geçirdiğini hatırlamıyorum. Bilakis onun geceleri Kur'an okumak, namaz kılmak ve dua etmekle ve çalışmakla meşgul görürdüm.” (1)

Onun dindarlığı konusunda Cenabî de, *“Allah rahmet Etsin, abdestsiz hüküm ve menşurları imzalamadı.”* der.(2)

Alâeddin Keykubat'ın, Konya'da veliler listesinde yer alması ve manâ sultanları arasında anılması boşuna değildir.

Aksaraylı Kerimeddin Mah-

mut da bu sultandan sitayişle bahseder. (3)

Tarihi eserlerde nakledildiğine göre, Alâeddin Keykubat, pek çok Türk-İslâm hükümdarı gibi, Hanefî mezhebinde olduğu halde, sabah namazlarını Şafii usulüne göre, erken kılardı. Memlekette asayiş ve adalet hakimdir. Yollarda eşkıya baskınları, mal ve insanlara asla tecavüz vuku bulmazdı. Bu tür olaylara karşı son derece sert davranırdı.

Ebü'l Ferec'e göre de, “Sultan Alâeddin devrin hükümdarları arasında emsalsizdir. Mükemmel bir kafaya, yüksek bir siyasete afif bir bedene sahiptir.” (4)

Alaeddin Tepesi'nde II. Kılıçslan Köşkü Kalıntısı.
19. yüzyılın son çeyreği.

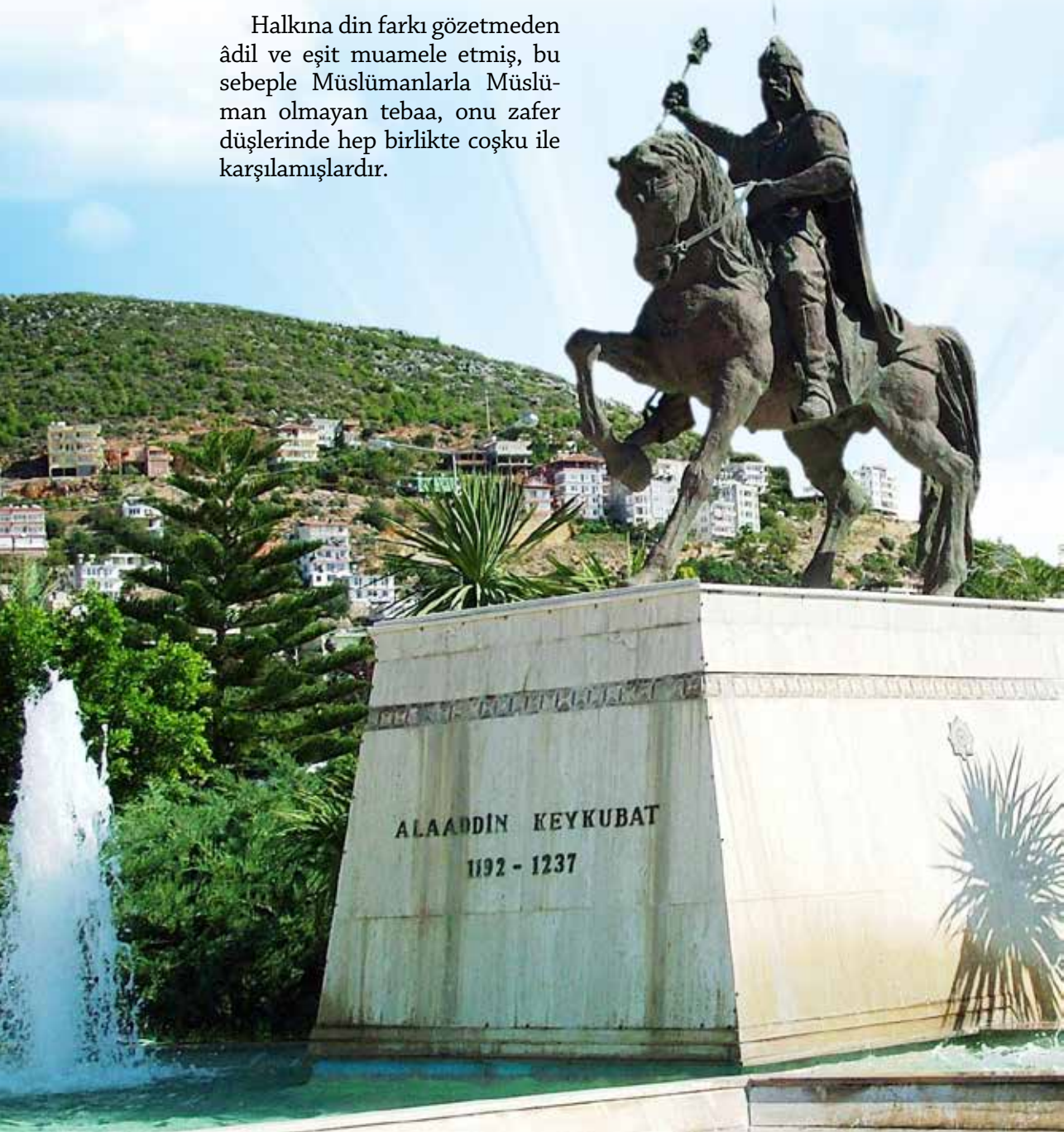
Zamanında, Sultanü'l Âlem, Sultanü'l Âzam ve Uluğ Sultan unvanlarıyla anılan Keykûbat, Anadolu halkının şuurunda ef-saneleşmiş bir hükümdar olarak yaşamış, hayatı ve adaleti hakkında halk arasında birtakım menkıbeler teşekkül etmiştir.

Sultan Alâeddin dindarlığı, adaleti ve fazileti yanında, diğer büyük Selçuklu sultanları gibi, son derece hür düşünceye sahip, taassuptan uzak ve ileri görüşlü bir sultandır.

Halkına din farkı gözetmeden âdil ve eşit muamele etmiş, bu sebeple Müslümanlarla Müslüman olmayan tebaa, onu zafer düşlerinde hep birlikte coşku ile karşılamışlardır.

Alınan tedbirlerle ticaret büyük gelişme göstermiştir. 1220 yılında Venediklilerle yaptığı ticaret anlaşmasında göre, gümrük vergilerinde düzenlemelere gidildiği gibi, tecavüze uğrayan tüccarların mallarını devlet karşılamış ve dünyada ilk sigorta işlemi Anadolu Selçuklularında uygulanmıştır. (5)

1220 yılında tahta oturan Alâeddin Keykûbat'ın zamanın-

da yaptığı bazı önemli icraatlar şöylece sıralanabilir:

1221-1222 yıllarında Konya surlarının inşası,

1222-1223 Alaiye (Alanya)'nin fethi.

1225 Ermeni seferi,

1228 Erzincan'ın ilhaki,

1229 Aksaray'da Sultan Hanı'nı,

1232 yılında Alara Hanı'nı yaptırdı.

1232 Ahlat'ın fethi, Sivas Kayseri yolunda Sultan Hanı'nın inşası,

1235 Diyarbakır dışında Doğu Anadolu'nun Selçuklu topraklarına katılması,

Birisi Kayseri yolu üzerinde, diğeri Beyşehir Gölü kenarında Kubadabâd saraylarını yaptırdı.

İlk defa Konya'da zengin vakıflarla Dârü'ş -Şifa-i Alâiye adıyla hastaneyi tesis etti.

1236 yılında da Ilgın Kaplıcasını yaptırdı.

Onsekiz yıla yakın hükümdarlık yapan Sultan Alâeddin Keykûbat, Ramazan bayramı sebebiyle bayramın üçüncü günü,

30 Mayıs 1237 tarihinde yabancı elçilere verdiği ziyafet sırasında yediği etten zehirlenerek hayata veda etti. Anadolu Selçuklu devletinin başına onun kadar dirayetli bir sultan daha gelmedi. (6)

Osman Turan Hoca, Alâeddin Keykubat'ın, 634 Şevval (1 Haziran 1237) tarihinde bayramın dördüncü günü vefat ettiğini zikreder.

Vefatından iki gün sonra cenazesi tahnit edilerek Konya'ya getirildi. Vefat ettiğinde henüz elli yaşına varmamıştı, 47 yaşlarında bulunuyordu. (7)

(1) Prof. Dr. Osman Turan, Selçuklular Zamanında Türkiye, İstanbul 1971, s. 383

(2) Kerimeddin Mahmud Aksarayî, Selçûki Devletleri Tarihi, Ankara 1943, s. 129.

(3) Emine Uyumaz, Sultan I. Aâeddin Keykubad Devri Türkiye Selçukluları Devleti Siyasî Tarihi, Ankara 2003, T.T.K. Yayını, s. 95.

(4) Turan, a.g.e. s. 390.

(5) Prof. Dr. Osman Turan, Türkiye Selçukluları Hakkında Resmî Vesikalar, Ankara 1988, T.T.K. Yayını, s. 143-145.

(6) Emine Uyumaz, a.g.e. s. 107.

(7) Turan, a.g.e. s.389.

FATİH'İN SIR ÖLÜMÜ

Mehmet Ali UZ

30 Mart 1432 tarihinde güneş, ışıklarıyla dünyayı aydınlatırken, Edirne Saray-ı Hümayûnu'n da Türk'ün tarihini aydınlatacak, bir çağı kapatıp bir çağı açacak ve Bizans karanlığına son verecek bir güneş daha doğuyordu. Bu güneş II. Sultan Mehmet' ti.

Bilhassa Manisa'da geçirdiği ikinci ve üçüncü şehzadelik dö-

nemlerinde, fetih ruhuyla çok iyi yetiştirildi. Felsefe, matematik ve astronomi gibi fen ilimleri yanında Arapça ve Farsça'yı ana dili gibi öğrendi. Lâtince, Yunanca ve Sırpça'ya çalıştı. Tarih, coğrafya ve askerlik konularında bilgi sahibi oldu. İlme önem verdi, ilim ve sanat adamlarını korudu. Kısaca tam bir devlet adamı gibi yetiştirildi. Türk edebiyatına vâkıftı, güzel şiirler yazıyordu. Topçuluğa büyük önem verdiği gibi, İstanbul Üniversitesi'nin kuruluş şerefi de O'na aitti.

Osmanlı tahtına son oturduğunda, 19 yaşlarında bir delikanlı idi. İstanbul, O'nun ilk hedefiydi. 2-3 yıl sonra İstanbul'u içte ve dışta bütün dayatmalara ve ihanetlere rağmen fethettiğinde, 21-22 yaşlarında bulunuyordu.

Anadolu birliğini kurmadan, arkasını emniyete almadan Batı'da sağlıklı bir şekilde ilerlemenin mümkün olmadığını farkına vardı. Akkoyunlu devletini tarihten sildi. Devamlı Osmanlı'yı meşgul eden, hep arkadan vuran ve sözünde durmayan Karamanoğlu devletine son verdi. Anadolu birliğini kurdu. Tarihte Oğuz Han'la başlayan cihan hakimiyeti fikri, Fatih Sultan Mehmet'le yerleşti. Türk Cihan İmparatorluğunun temelleri O'nun tarafından atıldı.⁽¹⁾

Fatih Sultan Mehmet

(1) Yılmaz Öztuna, Büyük Türkiye Tarihi,c.2, s.446.

İtalya'yı Türk topraklarına katmak onun fikri idi.

Fatih Sultan Mehmet, Osmanlı Sultanları içerisinde hem en büyük asker, hem en büyük devlet ve siyaset adamı, hem de en büyük âlim olanıdır. En doğrusu Fatih'le hiçbir Osmanlı sultanını mukayese etmemektir. (2)

Batı'da, 1463 yılından sonra 25 devletle, 16 yıl sürecek savaşları o bitirdi. Batılı tarihçilere göre Fatih, Osmanlı Padişahı olarak, 2 imparatorluk, 14 devlet, irili ufaklı 200 ada ve şehir fethetti. Hammer 2 imparatorluk dışındaki bu rakamları, biraz mübalağalı bulur. (3)

Fatih Sultan Mehmet Han, 1481 yılı 25 nisanında Topkapı Sarayı'ndan boğazı geçerek Üsküdar'a çıkar. Maltepe ile Gebze arasında Sultan Çayırı veya Tekir Çayırı denilen yerde ordugâh kurar. Diğer seferlerinde olduğu gibi, bu seferin de nereye müteveccih olduğu malum değildir. Muhtemelen ordu Mısır veya İtalya üzerine yürüyecektir. Yılmaz Öztuna seferin, İtalya üzerine olabileceğini zikrederken⁽⁴⁾, Büyük İslâm Tarihi'nde de seferin Mısır üzerine olduğu ihtimali üzerinde durulur.⁽⁵⁾

Ordugâha hasta olarak gelen Sultan'ın rahatsızlığı giderek artar ve sonunda 3 Mayıs 1481 perşembe günü ikinci ile akşam arası 50 yaşlarında olduğu halde

kan kusarak vefat eder.⁽⁶⁾ Pek çok Osmanlı tarihi, Sultan'ın eceli ile vefat ettiğini yazarken, Yılmaz Öztuna onun bir süikaste kurban gittiğini, yabancı kaynaklara dayanarak yazar. Suikast Sultan İstanbul'da iken, 25 Nisan'da başlamış ve zehirin dozu, vefat gününe kadar artırılarak devam etmiştir. Bu cinayet Maestro İacopo adındaki aslen Venedikli bir Yahudi olan Yâkup Paşa'ya Venedik tarafından yüklü miktarda altın ve daha başka menfaatler vaad edilerek yaptırılmıştır. Suikastın fark edilmesi üzerine Yâkup Paşa, Türk askerleri tarafından parçalanarak öldürülmüştür.⁽⁷⁾

Uzunçarşılı da Aşık Paşazade'ye istinaden Fatih'in Karamanî Mehmet Paşa'nın teşvikiyle zehirlettiği rivayetinden bahseder.⁽⁸⁾

Fatih'in vefatının Avrupa'da duyulmasından sonra, İtalya ve diğer Avrupa ülkelerinde şenlikler yapılır. İtalya'da toplar atılır. Papa, Avrupa kiliselerinde 3 gün, 3 gece çanlar çalınır, şükür âyini yapılmasını emreder.

Günümüzde Fatih Sultan Mehmet Han'ın vadesiyle değil de, bir suikaste kurban gittiği kesinleşmiş gibidir. Batılı tarihçilere dayanılarak verilen bilgiler bunu göstermektedir.

Fatih'in Saltanat dönemi 30 sene, 2 ay, 14 gün sürmüştür. Fetihten vefat yıldönümünde o büyük Sultan'ı rahmetle anıyoruz.

(2) A.g.e. C.2, s. 471.

(3) Hammer, Osmanlı Devleti Tarihi, Üçdal Neşriyat, İst. 1984, c.3, s.818.

(4) Öztuna, a.g.e. c.3, s.125.

(5) Komisyon: Doğuştan Günümüze Büyük İslâm Tarihi, Zaman, c.10, s. 251.

(6) Uzunçarşılı, Fatih'in vefat gününü 4 Mayıs olarak verir. Ord. Prof. İ. Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi, Türk Tarih Kurumu Yayınları, c.II, s.144.

(7) Öztuna, a.g.e. c.3, s.125.

(8) Uzunçarşılı, a.g.e. s.144.

Vefat yıldönümünde: MEMDUH YAVUZ SÜSLÜ (1901-1962)

Mehmet ALİ UZ

Unuttuğumuz çok değerli kültür adamlarımızdan birisi de Memduh Yavuz Süslü'dür. Bugün onu hatırlayan ve rahmetle yadeden kaç kişi kaldı bilemiyorum.

Konya kültür adamları arasında gerçekten onun da müstesna bir yeri var. O, Esas mesleği olan öğretmenlik yanında hattatlık, nakkaşlık, araştırmacılık ve yazarlık mesleğini de birlikte yürütmüş, vefatına kadar kültür faaliyetlerini hiç aksatmadan yürütmüştür.

şimdi onun hayatına ve çalışmalarına kısa bir göz atalım.

M.Yavuz Süslü, 1317 Rûmî, 1901 Milâdî yılında Konya'nın Durakfakı Mahallesi'nde doğdu. Köklü bir aileye mensuptur. Attar Yusuf Ziya Efendi'nin oğlu, Süvari Albayı Sait Süslü'nün kardeşidir. Süslü Hasan Ağalar ailesine mensuptur.

İlk tahsilini Nakiboğlu Sibyan mektebinde, rüştiye tahsilini de Konya Askeri Rüştiyesi'nde yaptıktan sonra 1915 yılında Konya Dârülhilâfe Medresesi'ne girmiş 1921 yılında bu medreseden icazet almıştır. ⁽¹⁾

Kaynaklarda geçmemekle beraber, ben onun iki veya dört yıllık Öğretmen Okulu'ndan da mezun olduğunu tahmin ediyorum. Çünkü o dönemlerde akranları hep, aynı tahsil kademelerinden geçtikten sonra öğretmenlik mesleğine intisap etmişlerdir.

Merhum Süslü, Konya'nın meşhur hattatlarından Başarılı zade Hasan Feyzi Efendi'den on yıl yazı meşkederek, güzel yazı dersleri almış, sülüs, nesih, tâlik, divanî ve rik'a yazılarını mükemmel bir şekilde öğrenmiştir. Görevli bulunduğu yerlerde pek çok levha yazarak cami ve mescitlere hediye et-

(1) Selçuk Es, Büyük Konya Ansiklopedisi.

miştir.

Memduh Yavuz Süslü, 1927 yılında öğretmenlik mesleğine geçmiş ve memleket irfanına kırk yıla yakın hizmette bulunmuştur. Yeniceoba, Ilgın, Kadınhanı, Koçhisar ve Konya'da Anafartalar okulunda öğretmenlik yapmış, hitabet ve edebiyat alanlarında kendisini tanıtmış, uzun yıllar folklor ve felsefe ile meşgul olmuştur.⁽²⁾

Memduh Yavuz, uzun yıllar Konya Çocuk Esirgeme Kurumu'nda, Halkevi Kurslar Komitesi Başkanlığında ve Müze Kolu'nda faydalı çalışmalarında bulunduğu gibi, Konya'da neşredilen pek çok gazete ve dergide de Konya tarihi ve kültürü ile ilgili araştırma yazıları ve tefrikaları çıkmış, yine muhtelif konularda eserler vermiştir. Bir dönem Babalık Gazetesi'nin yazarları arasında yer almıştır.⁽³⁾

M. Yavuz Süslü, Veli Sabri Uyar, Mesut Koman ve diğer akranları gibi, Osmanlı'nın son döneminde yetişmiş, Arapça, Farsça ve Fransızca bilen, Doğu'yu ve Batı'yı tanıyan, sanat zevkine sahip, meyvelerini Cumhuriyet döneminde veren köprü nesillerden biridir. Eğer onlar olmasa idi, bugün elimizde pek çok bilgi ve belge olmayacak, zaman içerisinde bunlar kaybolup gidecekti.

Hemen hemen o dönem eği-

timcilerinin hepsinin eli kalem tutmaktadır. Bunları günümüz öğretmenleri ile mukayese ettiğimizde büyük fark ortaya çıkar. Bugün, bırakın ilkokul öğretmenlerimizi, eli kalem tutan, kitap neşreden, dergi ve gazetelerde yazılar yazan kaç lise öğretmenimiz var? Bu, günümüzde eğitim ve öğretim seviyesinin ne kadar düştüğünü, insanların okuyup yazmaktan ne kadar uzaklaştığını ortaya koyan açık örneklerden birisidir.

O zamanlar bir de, ekonomik imkansızlık vardı. O günün şartlarında hepsi maddî sıkıntı içerisinde idi. Bütün bu olumsuzluklara rağmen çalışmalarını aksatmadılar. Konya kültürüne büyük hizmetlerde bulunan aynı dönem eğitimcilerimizden, aslen Kırım Türk'ü olan bir Gaffar Totaysalgır vardı. Aldığı emekli maaşı ile geçinemediği için, daha önce yerleştiği Ayrancı Kasabası'na dönmek mecburiyetinde kalmıştı. Veli Sabri Uyar Hoca da, emeklilik döneminde uzun yıllar, Mevlâna Müzesi'nde temizlik işlerinde çalışmıştı. Hepsini minnet ve rahmetle anıyorum. Ruhları şad, makamları cennet olsun.

Tutulduğu hastalıktan kurtulamayan M. Yavuz Süslü, 16.5.1962 tarihinde vefat etmiş ve Üçler Kabristanı'nda ailesi yanında toprağa verilmiştir.

Mezar taşı kitabesi şöyledir:

“Türk maarifine kırk yıl

(2) Veli sabri Uyar, Hattatlar Armağanı, (dizi yazı), Konya, Haziran -Temmuz 1948, SAYI: 116, s. 20-21.

(3) Mehmet Önder, Konya Matbuat Tarihi.

*Feragatle çalışmış
Ziya babanın mahdumu
Memduh Yavuz Süslü'nün ru-
huna*

*Gönülden Fatiha
Doğumu: 1901
Ölümü: 16.5.1962”*

Eserleri:

1. Eşrefoğulları Tarihi (Beyşehir Tarihi).
2. Şerefli Koçhisar.
3. Şair Ermenekli Hasan Rüştü
4. Dumlupınar'da Mehmetçiğin Son Sözü.
5. Divan Edebiyatından Seçmiş şiirler.

Bazı Önemli Makaleleri:

- 1- Folklor ve Çocuk Edebiyatı, **Konya** SAYI: 32, Mayıs

1940.

2- Eski Maarif Müdürü Üstad Ferit Uğur'u Kaybettik” **Konya**, SAYI: 41, s.39-40.

3- Konya Dolaylarında Bilmece Zevki Nasıl Başlamıştır **Konya**, SAYI: 74-77, s. 54-57.

4- Konya Vilâyetinde Türkmenler” (Dizi yazı) **Konya**, SAYI: 78-79, s. 43-65.

5- Konya Tarihine Genel bir Bakış, **Konya**, SAYI: 88, şubat 1946.

6- Resimde Milli Sanatkâr Nasıl Yetişmeli? **Konya**, SAYI: 40, s. 57-58.

7- Konya ve Halıcılık, **Yeni Meram**, 21 Mayıs 1951.

8- Naci Fikret Baştaç Kimdi? **Yeni Meram**, 13-15 Haziran 1951 (Üç makale).

9- Hacıveyiszade Mustafa Efendi'yi Rahmatla Anarız **Yeni Konya**, 9 şubat 1960.

Aczimin Giryesi

Benlik dâvası...

Ebü'l-beşer de kusur işledi, şeytan da,
Biri affolundu, öbürüyse kovuldu.
Sakın benlik dâvası gütme, tevbekâr ol,
Unutma, şeytan taşlandı, Âdem övüldü.

Ahmet Sevgi